

სპეციალური მასწავლებლისთვის საჭირო დოკუმენტაცია – პროფესიული საქმიანობის ანალიზი

ავტორი მარიამ გოდუაძე

სპეციალური მასწავლებლის პორტფოლიოს[\[1\]](#) ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი შემადგენელია სპეცმასწავლებლის თვითშეფასების დოკუმენტი, რომელიც მოიაზრებს საკუთარი ძლიერი და სუსტი მხარეების, წარმატებული და წარუმატებელი საქმიანობების იდენტიფიცირებას და ორიენტირებულია სუსტი მხარეებისა და წარუმატებელი საქმიანობების გაუმჯობესებაზე, რაც, თავის მხრივ, ხელს უწყობს სასწავლო პროცესის ხარისხის განვითარებასა და მოსწავლეთა შედეგების გაუმჯობესებას. ზოგადად, მიჩნეულია, რომ თვითშეფასება სპეციალური მასწავლებლის პრაქტიკისა და საქმიანობის განუყოფელი ნაწილია და ეხმარება მას, დაინახოს საკუთარი უფექტიანობა, შედეგები და, პირიქით, აღმოაჩინოს, რაში სჭირდება გაძლიერება და ცვლილება.

თვითშეფასება სპეციალური მასწავლებლისგან მოითხოვს რეფლექსიის უნარს. რეფლექსია კი თავის მხრივ დაკავშირებულია საკუთარი პრაქტიკის ობიექტურად აღქმასთან, გაანალიზებასა და კრიტიკულ ხედვასთან. ცვლილებების განხორციელების საფუძველი პირველ რიგში იმის აღმოჩენაა, რა არის შესაცვლელი.

სპეციალური მასწავლებლის საქმიანობა თავისი არსითა და შინაარსით ძალზედ მრავალფეროვანია. ამ მრავალფეროვნების კომპონენტებად მოიაზრებენ:

თეორიული ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენებას,

თითოეული სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლის უნიკალურობის დანახვას,

მასზე მორგებული მეთოდებისა და სტრატეგიების შერჩევას, რაც მოითხოვს რეფლექსიის კარგად განვითარებულ უნარს.

რეფლექსია სხვა არაფერია თუ არა მუდმივი ფიქრი და განსჯა იმის შესახებ – რა შეიძლებოდა უკეთესად დამეგეგმა? რატომ არ გაამართლა ჩემმა დაგეგმილმა აქტივობამ? რამ შემიშალა ხელი სასურველი შედეგის მიღებაში? რას შევცვლიდი კონკრეტულ სიტუაციასა და მომენტში, ხელახლა რომ მეონდეს მისი განხორციელების შესაძლებლობა? მაშასადამე, რეფლექსია და თვითშეფასება წარმოადგენს უწყვეტ პროცესს გაუმჯობესებისკენ. მნიშვნელოვანია, რომ თვითშეფასების ინსტრუმენტი სწორად იქნას აღქმული და გაგებული.

თვითშეფასება სპეციალური მასწავლებლის პერსონალური დოკუმენტია და არა ანგარიშგების სახე. სპეციალური მასწავლებელი თვითშეფასებას მიმართავს საკუთარი პრაქტიკის გასაანალიზებლად და არა სხვა პირისთვის დემონსტრირების მიზნით[\[2\]](#).

სპეციალური მასწავლებლის პორტფოლიოს ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი კომპონენტი სწორედ თვითშეფასებაა, რომლის დოკუმენტირებას ის ახდენს სასწავლო წლის დასაწყისში და დასასრულს. თვითშეფასების კითხვარში სპეციალური მასწავლებელი ფიქრობს, აანალიზებს და აფასებს საკუთარ საქმიანობას შემდეგი მიმართულებების მიხედვით:

სასწავლო გარემო,

სასწავლო პროცესი,

სწავლება.

სასწავლო გარემო	სასწავლო პროცესი	სწავლება
პოზიტიური და თანამშრომლობითი ურთიერთობის დამყარება თანასწორუფლებიანი გარემოს შექმნა ქცევის პოზიტიური მხარდაჭერა თანაბრად ხელმისაწვდომი გარემოსა და რესურსების შექმნა	სსსმ მოსწავლის სასწავლო საჭიროებების იდენტიფიცირება ინდივიდუალური სასწავლო გეგმის შექმნაში მონაწილეობა ქცევის პოზიტიური მხარდაჭერა თანაბრად ხელმისაწვდომი გარემოსა და რესურსების შექმნა	სსსმ მოსწავლის ჰოლისტურ განვითარებაზე ზრუნვა – აკადემიური, კოგნიტიური, მოტორული, სოციალური, ემოციური, კომუნიკაციური და ენა-მეტყველების უნარების განვითარების მხარდაჭერა.

კითხვარში თითოეული მიმართულებისა და კატეგორიის მიხედვით წარმოდგენილია დებულებები, რომლებიც დაკავშირებულია სპეციალური მასწავლებლის საქმიანობასთან, კომპეტენციებთან და უნარებთან. სპეციალური მასწავლებელი საკუთარი პრაქტიკის შეფასებას ახდებს 3-ქულიან სკალაზე, სადაც 0 ნიშნავს – „არ შეესაბამება ჩემს პრაქტიკას“, 1 = „ვცდილობ, მაგრამ უმეტესად არ გამომდის“, 2 = „ვცდილობ და უმეტესად გამომდის“, 3 = „ყოველთვის ვზრუნავ და ჩვეულებრივ კარგად გამომდის“. ქულებით შეფასების შემდეგ კი სპეციალური მასწავლებელი ახორციელებს თვითრეფლექსიას, სადაც აღწერს და განმარტავს კონკრეტული მაგალითების, არგუმენტების მოყვანით მინიჭებულ ქულას[3].

სამოქმედო გეგმა სამი ძირითადი კომპონენტისაგან შედგება, ესენია:

ძლიერი მხარეები,

გასაუმჯობესებელი მიმართულებები,

გაუმჯობესების სტრატეგია/აქტივობა.

ძლიერ მხარეებსა და გასაუმჯობესებელ მიმართულებებში გამოკვეთილ ასპექტებს სწორედ ამ სამი მიმართულების მიხედვით განიხილავს. ის აჯამებს თვითშეფასების დოკუმენტში ასახულ ინფორმაციას. გარდა თვითშეფასების დოკუმენტისა, სპეციალური მასწავლებლისათვის ძლიერი მხარეების იდენტიფიცირებისა და გასაუმჯობესებელი მიმართულებების აღმოჩენის საშუალება შესაძლოა იყოს კოლეგის, პროფესიული საზოგადოების და/ან ხელმძღვანელის მხრიდან მიღებული უკუკავშირი. ამ ყოველივეს აღნიშვნა კი ხდება ცხრილში ცალკე გამოყოფილ პუნქტში, თუ რაზე დაყრდნობით განსაზღვრა სპეციალურმა მასწავლებელმა ძლიერი მხარეები თუ გასაუმჯობესებელი მიმართულებები. ბუნებრივია, სამოქმედო გეგმა მხოლოდ არსებული რეალობის ასახვას არ გულისხმობს. გეგმაში ყველაზე მნიშვნელოვანია, ნათლად ჩანდეს, რა რეაგირება მოჰყვება გამოკვეთილ გასაუმჯობესებელ მიმართულებებს, როგორ დაგეგმავს სპეციალური მასწავლებელი პროფესიულ განვითარებას.

განვითარებასა და კომპეტენციის ამაღლებაში ბევრი რამ შეიძლება დაგვეხმაროს, მაგალითად, ეს შეიძლება იყოს ტრენინგი, სუპერვიზიის გავლა და/ან საჭირო ლიტერატურის შეძენა და მისი დამუშავება. მთავარია, სპეციალურმა მასწავლებელმა სწორად დაგეგმოს ის სტრატეგია და/ან აქტივობები, რომლებიც დაეხმარება მას წინსვლაში. გარდა ამისა, მასწავლებელი საზღვრავს იმ დაახლოებით პერიოდს, რომელიც დაგეგმილი აქტივობების განხორციელებისათვის დასჭირდება. დაახლოებითი დროის წინასწარ განსაზღვრა ეხმარება სპეციალურ მასწავლებელს დროის მენეჯმენტში და გასაუმჯობესებელ მიმართულებებზე რეაგირების მაქსიმალურად დროულად დაგეგმვაში.

გასაუმჯობესებელი მიმართულებების განვითარებაში სპეციალური მასწავლებლის მხარდამჭერი შესაძლოა იყოს ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულების ადმინისტრაცია, კოლეგები და სხვადასხვა სახელმწიფო თუ კერძო სტრუქტურა/დაწესებულება, რომელიც ტრენინგებს, სასწავლო კურსებს სთავაზობს პროფესიულ საზოგადოებას. სწორედ ადმინისტრაციასა და მხარდამჭერი რგოლი, რომელსაც შეუძლია შესძინოს სპეციალურ მასწავლებელს შესაბამისი ლიტერატურა, დაარეგისტრიროს და/ან დაუფინანსოს სატრენინგო კურსები და სხვა. საბოლოო ჯამში, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ სპეციალური მასწავლებლებს პროფესიული განვითარების ინდივიდუალური სამოქმედო გეგმა ეხმარება საკუთარი საქმიანობის შეჯამებაში, ანალიზსა და სამომავლო აქტივობების ეფექტიანად დაგეგმვაში.

[1]file:///C:/Users/user/Desktop/%E1%83%9E%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%A2%E1%83%A4%E1%83%9D%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%9D.pdf

[2] პედაგოგიური გზამკვლევი პროფესიული განათლების მასწავლებლებისთვის, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, 2016, გვ. 110.

[3] ლიკა ქურციკიძე, ბაია კუბლამვილი, სპეციალური მასწავლებლის პორტფოლიოს გზამკვლევი, თბილისი, 2022, გვ. 111. წერილში წარმოდგენილი მასალა ეფუძნება აღნიშნულ გზამკვლევს.